

การจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของวัดในจังหวัดพะเยา

Management Local Museum of the Temples in Phayao Province.

พระครูปลัดสุวัฒนจริยคุณ^{1*} สุธฤทัย จันทรวงษ์²

¹อาจารย์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

²หัวหน้าฝ่ายห้องสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศ

Yothin_tip@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของวัดในจังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของวัดในจังหวัดพะเยา เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และเพื่อเสนอแนวทางในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์ที่ยั่งยืน

การดำเนินการศึกษาใช้วิธีการผสมผสานทั้งในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัด ส่วนการสัมภาษณ์ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัดและการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น จำนวน แห่งละ 10 คน กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม คือ กลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น จำนวน 5 แห่ง ที่เปิดดำเนินการมาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี ได้แก่ หอวัฒนธรรมนิทัศน์ วัดศรีโคมคำ พิพิธภัณฑ์เวียงพายาวัดลี พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดนันทาราม พิพิธภัณฑ์ศูนย์วัฒนธรรมไทลื้อ วัดหย่วน และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดโพธาราม

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นและการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ได้ใช้สถิติหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การศึกษาข้อมูล

เชิงคุณภาพ จะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการ สัมภาษณ์ การจัดเวทีสัมมนา การประชุมกลุ่มย่อย ใช้การพรรณนาเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการจัดการ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อหาแนวทางการบริหารที่ยั่งยืน

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของวัดในจังหวัด พะเยา สามารถแบ่งรูปแบบการบริหารจัดการออกได้เป็น 2 รูปแบบคือ

รูปแบบที่ 1 การบริหารในรูปของคณะกรรมการที่ทางวัดแต่งตั้งขึ้นโดยอยู่ภายใต้ การดูแลของวัด มีลักษณะโครงสร้างการบริหารงานที่ค่อนข้างชัดเจน มีการแบ่งฝ่าย การทำงานและหน้าที่ในการรับผิดชอบที่เป็นระบบ

รูปแบบที่ 2 การบริหารจัดการในรูปแบบที่เจ้าอาวาสเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ เด็ดขาดยังไม่มีรูปแบบการบริหารในรูปของคณะกรรมการ

การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พบว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในวัดซึ่งเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน ดังนั้นในการมี ส่วนร่วมของคนในชุมชนจึงมีค่อนข้างสูง และนอกจากคนในชุมชนแล้วยังมีหน่วยงาน องค์กรต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมอีกหลายส่วน และมีบทบาทในการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย เช่น การให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ การร่วมมือในการจัดกิจกรรม และการใช้เป็น สถานที่ศึกษาดูงาน เป็นต้น

แนวทางในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การ **อนุรักษ์ที่ยั่งยืน** จากการศึกษาพบว่า มีแนวทางในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ซึ่งเรียกง่ายๆ ว่า 8 P MODEL และยังพบว่าได้มีการนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการด้วยคือ **หลักสัปปริสธรรม 7** นอกจากนี้การบริหาร จัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของวัด ควรมียุทธศาสตร์ในการบริหารอย่างน้อย 2 ยุทธศาสตร์ คือ **ยุทธศาสตร์ที่ 1** การพัฒนาทรัพยากรและการบริหารจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม ซึ่งมีกลยุทธ์ทั้งหมด 9 ข้อ และ**ยุทธศาสตร์ที่ 2** การจัดการแบบบูรณาการ ซึ่งมีกลยุทธ์ ทั้งหมด 2 ข้อ เพื่อพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นไปสู่ความยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ : การจัดการ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this study were to investigate the model for local museum management by temples in Phayao province, to examine the

community participation in local museum management, and to develop the guidelines managing local museum for sustainable preservation.

This study employed mixed-method integrating quantitative and qualitative approaches. The population included specialist informants and questionnaire respondents. The specialist informants were stakeholders in the temple and local museum management. Ten informants were purposively selected from each local museum. The questionnaire respondents were those who gained benefits from local museum. Five local museums established more than 5 years were selected for this study which included Howattanathamnithat Wat Srikhomkham, Wieng Phayao Museum Wat Lee, Wat Nantaram Local Museum, Tai Lue Cultural Center Museum Wat Yuan, and Wat Potharam Local Museum.

The quantitative analysis used descriptive statistics to describe the demographic data of the respondents in regard to utilization and management of local museum. The data was analyzed by percentage, mean, and standard deviation. The qualitative aspect used content analysis to analyze the data obtained from interview, seminar, and focus group discussion with an emphasis on the relationship of factors affecting local museum management in order to develop the guidelines for sustainable management.

The findings showed that the local museum management by temples in Phayao province could be categorized into 2 models.

Model 1: Managed by the committee appointed and supervised by the temple. The management structure was clearly outlined and the distribution of responsibilities were systematically assigned.

Model 2: Managed by the abbot who had full authority and decision-making power. There was no form of committee management setup.

Regarding community participation in local museum management, it was found that the majority of local museum was situated within the temple which served as the assembly spot for people in the community.

Thus, community participation was found at the relatively high level. Participation from other organizations were reported in various forms such as providing budget support, participation in organizing activities, sightseeing and educational visit.

The guidelines managing local museum for sustainable preservation were developed as the 8P Model. In addition, the Seven Sappurisdhammas Buddhism Principles was employed to endorse the management model. Also, two management strategies were proposed for the sustainable management of local museum, that is, Strategy 1: Resources development and cultural resources management comprising 9 sub-strategies; Strategy 2: Integrated Management comprising 2 sub-strategies.

Keywords : Management, Local Museum, Temple

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่อยู่คู่สังคมไทยมายาวนาน พระพุทธศาสนาได้เข้ามาสู่ประเทศไทย หรือประเทศไทยนานมาแล้ว คือประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 1 หรือ ที่ 2 ขึ้นที่พิสูจน์ได้จากหลักฐานทางโบราณคดีซึ่งพบที่พังตึกและพระปฐม เช่น ซากของวัดร้าง พระพุทธรูปศิลาจารึก และธรรมจักร ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา สิ่งเหล่านี้เข้าใจว่า สร้างขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 1 หรือ 2 จากหลักฐานต่างๆ แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยได้รับเอาอิทธิพลทางความเชื่อจากพระพุทธศาสนาอย่างยาวนาน คนในสังคมไทยมีความผูกพันกับพระพุทธศาสนาอย่างยาวนานโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการติดต่อ วัดจึงเกี่ยวข้องกับคนในสังคมตั้งแต่เกิดจนถึงตาย วัดซึ่งเป็นศาสนสถานของพระพุทธศาสนาเป็นศูนย์กลางของแต่ละชุมชน เป็นสถานที่ที่มีความปลอดภัย ดังนั้นวัดหรือศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนจึงเป็นสนามทางสังคม (ซุกลิน อุณวิจิตร, 2555: 128-129) และได้รับการเอาใจใส่จากคนในชุมชน

สังคมไทยในอดีต วัด ถือได้ว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่มีบทบาทต่อสังคมในหลายๆ ด้าน ทั้งการศึกษา ความเชื่อ ศิลปวัฒนธรรม และเป็นศูนย์กลางทางสังคมในด้านต่างๆ อีกมากมาย

วัดในฐานะเป็นศูนย์รวมของศิลปกรรมเพราะวัดถูกจรรโลงขึ้นด้วยกระแสศรัทธาจากสังคมที่มีต่อพระพุทธศาสนา ดังนั้น ศิลปกรรมต่างๆ ทั้งในด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม รวมทั้งประณีตศิลป์ต่างๆ จึงได้รับการถ่ายทอดออกมาอย่างสร้างสรรค์ และสวยงามเต็มเปี่ยมไปด้วยความหมายที่ล้วนสื่อทั้งในเชิงนามธรรมและรูปธรรม ในฐานะที่วัดยังเป็นศูนย์กลางของชุมชน ดังนั้นในหลายๆ วัดจึงได้พยายามเก็บรวบรวมศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเข้าไว้ด้วยกัน และจัดแสดงในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น แต่ว่ารูปแบบการบริหารจัดการยังมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและสถาบันทางการศึกษา แต่ส่วนใหญ่ได้กลายสภาพเป็นเพียงโกดังเก็บของ เพราะขาดการจัดการที่ดี ที่ถูกต้องตามหลักการอนุรักษ์และการเผยแพร่ตามหลักวิชาการ ทั้งๆ ที่พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นถือได้ว่าเป็นสถานที่เก็บรวบรวมศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น และเป็นแหล่งเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี นับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องหาทางแก้ไข

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นถือเป็นพิพิธภัณฑ์รูปแบบหนึ่ง ซึ่งในประเทศไทยมีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหลายแห่ง จำนวนมากมีคลังสะสมวัตถุที่มีคุณค่า ทั้งทางประวัติศาสตร์ และสัมพันธ์กับความเป็นมาของชุมชน หรือมีความผูกพันกับผู้ที่เก็บสะสม คงปฏิเสธไม่ได้ว่าเมื่อพิพิธภัณฑ์ได้เก็บรักษาและอนุรักษ์วัตถุสิ่งของเหล่านี้ ก็ทำหน้าที่ของตนเองในฐานะผู้พิทักษ์สมบัติวัฒนธรรม เรื่องราวของการทำงานพิพิธภัณฑ์ครอบคลุมงานสามส่วน ได้แก่ การจัดการกับวัตถุ การหาเรื่องเล่า และการเล่าเรื่อง วงจรของงานพิพิธภัณฑ์จะไม่เคยจบสิ้นอย่างง่ายตาย เพราะข่าวของในพิพิธภัณฑ์มีอยู่เป็นจำนวนมาก และแน่นอนว่าสิ่งเหล่านี้สัมพันธ์กับเรื่องเล่าที่มีอยู่จำนวนมากด้วย พิพิธภัณฑ์จะมีชีวิตได้เมื่อผู้ดูแลรู้จักที่จะหยิบจับเอาวัตถุมาค้นหาเรื่องราว ตีความ และเล่าเรื่องแลกเปลี่ยนกับผู้คนทั้งในและนอกชุมชน (ชีวลีสิทธิ์ บุญยเกียรติ , 2551 : 103)

จังหวัดพะเยาเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน มีหลายวัดได้พยายามเก็บรวบรวมวัตถุโบราณและสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจัดแสดงในรูปของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น แต่รูปแบบการจัดแสดงและการจัดการยังมีลักษณะที่แตกต่างกัน ในปัจจุบันพบว่ามีหลายวัดได้กลายสภาพเป็นเพียงคลังเก็บของที่ปิดประตูทิ้งไว้ เพราะไม่สามารถดำเนินการต่อได้ เนื่องจากไม่มีผู้เข้าชม แต่ถึงกระนั้นก็ยังมียังมีอีกหลายวัดที่คิดอยากจะก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นขึ้นภายในวัด ซึ่งก็ยังไม่มีความเห็นในการบริหารจัดการ ปัจจุบันพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของจังหวัดพะเยาที่ยังเปิดให้เข้าชมอยู่มีเพียง 5 แห่ง แต่ก็มีรูปแบบการจัดการที่ต่างกัน บางแห่งก็ประสบผลสำเร็จจนกลาย

เป็นแหล่งท่องเที่ยว บางแห่งก็กำลังจะเข้าสู่ภาวะวิกฤต ดังนั้นเพื่อให้ทราบถึงรูปแบบการบริหารจัดการ จุดแข็ง จุดอ่อน และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ พิพิธภัณฑสถานของวัดในจังหวัดพะเยา เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารจัดการ พิพิธภัณฑสถานให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับท้องถิ่นและประเทศชาติ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการจัดการพิพิธภัณฑสถานที่เหมาะสมและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑสถานของวัดในจังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานในจังหวัดพะเยา
3. เพื่อเสนอแนวทางในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์ที่ยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาที่ผสมผสานทั้งในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยผู้ศึกษาได้กำหนดขั้นตอนในการศึกษา ไว้ดังนี้

1. กำหนดปัญหาการวิจัย
2. ทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด
3. การศึกษารูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑสถาน โดยศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. การลงพื้นที่ สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ทั้ง 5 แห่ง ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑสถานของแต่ละแห่ง เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงจุดอ่อนจุดแข็ง วิกฤตและโอกาสของพิพิธภัณฑสถานแต่ละแห่ง
5. นำข้อมูลการสัมภาษณ์มากำหนดประเด็นเพื่อจัดเวทีเสวนากลุ่มย่อย (focus group) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑสถาน วิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง วิกฤตและโอกาสของพิพิธภัณฑสถานแต่ละแห่ง เพื่อหาแนวทางในการบริหารจัดการที่เหมาะสม
6. นำข้อมูลที่ได้กำหนดประเด็นคำถาม จัดทำแบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำผลการศึกษามาประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูล

7. นำข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีย่อย และการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามของแต่ละแห่งมาประมวลผล กำหนดเป็นแนวทางการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่เหมาะสม จัดเวทีเสวนาในระดับจังหวัด เพื่อเสนอผลการศึกษา รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

8. นำผลการจัดเวทีเสวนาในระดับจังหวัด มาประมวลผล สรุปเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่เหมาะสมและยั่งยืน

9. จัดทำสื่อสิ่งพิมพ์สรุปผลการศึกษา พร้อมจัดทำแผนที่เส้นทางแหล่งเรียนรู้ เพื่อเผยแพร่แก่พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัด ได้แก่ เจ้าอาวาส ไวยาวัจกร คณะกรรมการวัด ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นักวิชาการ ราษฎรท้องถิ่น และชาวบ้านที่อยู่ในชุมชนที่ศึกษาของแต่ละวัด โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ จำนวนแต่ละ 10 ราย รวม 50 ราย
2. กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตัวแทนชาวบ้านของวัดที่ศึกษา 5 แห่งๆ ละ 60 คน รวม 300 คน

เครื่องมือวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือซึ่งประกอบไปด้วยชุดของคำถาม สำหรับผู้ใช้ประโยชน์จากพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นซึ่งข้อความได้มาจากการลงพื้นที่สำรวจวัดที่ใช้เพื่อการวิจัย และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นไปตามมาตรฐานวัดและนิยาม ปฏิบัติการของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ต้องการศึกษา ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิด (Closed - End Questions) และคำถามปลายเปิด (Open - End Questions) โดยจัดพิมพ์เป็นภาษาไทย และได้ให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบและรับรองก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสำรวจภาคสนามแบบสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูลและสูตรสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ผู้ศึกษาจะได้ศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ ความเชื่อมโยงของตัวแปรต่างๆ ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจในการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น สรุปเป็นรูปแบบการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่ยั่งยืน และสรุปผลการศึกษา โดยแยกวิเคราะห์ ข้อมูล 2 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดเก็บแบบสอบถาม รวมถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ ทำการแยกข้อมูลจัดเป็นหมวดหมู่จัดทำข้อมูลทางสถิติเพื่อตีความจากข้อมูลตัวเลข นำข้อมูลมาแปลความหมายจากข้อมูลที่ได้จากพื้นที่จริง ให้ข้อมูลตัวเลขต่างๆ มีความหมายในทางการวิจัยมากขึ้น โดยแยกประเด็นตามความเหมาะสมของคำถามในการวิเคราะห์ที่ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ได้ใช้สถิติหา ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ จะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การจัดเวทีสัมมนา การประชุมกลุ่มย่อย การสังเกตทำการเก็บข้อมูลด้วยวิธีที่กระจัดกระจายให้อยู่ในระบบ จัดทำตารางหมวดหมู่ แยกแยะ องค์ประกอบ เพื่อช่วยให้สามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล และนำไปหาความเชื่อมโยงกับการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ใช้การพรรณนาเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อหาแนวทางการบริหารที่ยั่งยืนต่อไป

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษาได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของวัดในจังหวัดพะเยา โดยสามารถแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบคือ

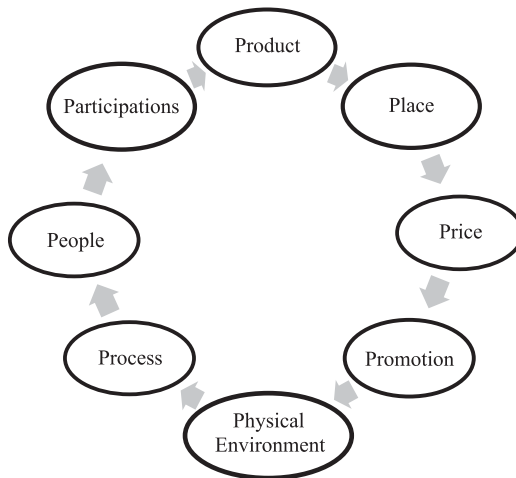
รูปแบบที่ 1 การบริหารในรูปของคณะกรรมการที่ทางวัดแต่งตั้งขึ้นโดยอยู่ภายใต้การดูแลของวัด มีเพียง 2 วัด ได้แก่ หอวัฒนธรรมนิทัศน์ วัดศรีโคมคำ และพิพิธภัณฑ์เวียงพายว (วัดลี) โดยหอวัฒนธรรมนิทัศน์ วัดศรีโคมคำ มีลักษณะโครงสร้างการบริหารงานที่ค่อนข้างชัดเจน มีการแบ่งฝ่ายการทำงานและหน้าที่ในการรับผิดชอบที่เป็นระบบ

รูปแบบที่ 2 การบริหารจัดการในรูปแบบที่เจ้าอาวาสเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ยังไม่มีรูปแบบการบริหารในรูปของคณะกรรมการ มีทั้งหมด 3 วัด ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดโพธาราม พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดนันทาราม พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นศูนย์วัฒนธรรมไทลื้อวัดหย่วน ทั้ง 3 วัด ยังไม่มีคณะกรรมการยังต้องอาศัยการตัดสินใจจากเจ้าอาวาสเป็นหลัก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น พบว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในวัดซึ่งเป็นศูนย์ยึดมั่นของคนในชุมชน ดังนั้นในการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจึงมีค่อนข้างสูง และนอกจากคนในชุมชนแล้วยังมีหน่วยงาน องค์กรต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมอีกหลายส่วน และมีบทบาทในการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย เช่น การให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ การร่วมมือในการจัดกิจกรรม การใช้เป็นสถานที่ศึกษาดูงาน การให้ความรู้ด้านการดูแลรักษาโบราณวัตถุ การให้การสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์ การบริจาคสิ่งของ การเข้ามาใช้พื้นที่ในการจัดกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการวางแผนในการบริหารจัดการ ในรูปแบบของคณะกรรมการ และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เช่น การเข้ามาจำหน่ายสินค้าแก่นักท่องเที่ยวของคนในชุมชน การนำของที่ระลึกมาฝากขาย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่เหมาะสมจะนำไปสู่การอนุรักษ์ที่ยั่งยืน จากการสัมภาษณ์และการจัดเวทีเสวนาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของแต่ละแห่ง และจากการจัดเวทีเสวนาในระดับจังหวัดโดยเชิญนักวิชาการ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในแต่ละแห่ง ทำให้ได้แนวทางในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ซึ่งเรียกง่าย ๆ ว่า 8 P MODEL โดยมองไปที่ปัจจัยหลัก 8 ตัว คือ

ภาพที่ 1 : แนวทางในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น 8 P MODEL

1. Product ผลิตภัณฑ์ ซึ่งในที่นี้หมายถึงสิ่งของที่จัดแสดง ต้องหาจุดเด่นเอกลักษณ์ของตัวเอง สร้างจุดขาย หาเรื่องราวประวัติความเป็นมา เพื่อให้เห็นคุณค่าและความสำคัญ และเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว
2. Place สถานที่ ทั้งการจัดแสดง และการเชื่อมโยงกับสถานที่ท่องเที่ยวที่ใกล้เคียง หรือมีลักษณะที่คล้ายกันเพื่อสร้างกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทำให้นักท่องเที่ยวมีทางเลือกมากขึ้นในการเดินทางมาเที่ยวชม
3. Price การสร้างมูลค่าจากผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น การจำหน่ายของที่ระลึก การบริการ หรือการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เพื่อการหารายได้
4. Promotion การประชาสัมพันธ์ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รับทราบถึงรูปแบบการจัดแสดงผ่านสื่อต่างๆ
5. Physical Environment สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ การสร้างบรรยากาศทางการท่องเที่ยว การตกแต่งสถานที่
6. Process ขบวนการจัดการ ได้แก่ การจัดโครงสร้างการบริหารจัดการภายในให้เป็นระบบที่ทันสมัย
7. People บุคลากร ควรได้รับการพัฒนาด้านศักยภาพในการทำงานด้านพิพิธภัณฑสถานและการให้บริการ
8. Participations การมีส่วนร่วม ได้แก่ การสร้างการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนที่อยู่โดยรอบพิพิธภัณฑสถาน

การบริหารจัดการพิพิธภัณฑวัตถุ ตามหลักสัปปุริสธรรม 7

นอกจากการบริหารจัดการตามปัจจัยทั้ง 8 แล้ว ยังได้มีการนำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการด้วยคือ หลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่

- 1) อตถัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา เพื่อวางกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหา
- 2) อัมมัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักวิเคราะห์ผลอันเกิดจากสาเหตุ คือการรู้จักกำหนดเป้าหมายในการทำงาน
- 3) อัตตัญญตา คือ ความเป็นผู้รู้จักวิเคราะห์ตนเองทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ ศักยภาพในการบริหารจัดการ

4) มัตตัญญูตา คือ ความเป็นผู้รู้จักหลักของความพอดี พอเหมาะในการเลือกใช้ทรัพยากรของตนเอง

5) กาลัญญูตา คือ ความเป็นผู้รู้จักเลือกเวลา และโอกาส ในการจัดกิจกรรม

6) ปริสัญญูตา คือ ความเป็นผู้รู้จักสังคม หรือ ชุมชน หมายถึง การรู้จักการสร้างเครือข่ายเพื่อหาความร่วมมือ

7) ปุคคสัญญูตา คือ ความเป็นผู้รู้จักบุคคล การคัดเลือกบุคคลากรเข้ามาดูแลพิพิธภัณฑ์

ยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของวัด

การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของวัดที่ยั่งยืน ควรประกอบด้วยยุทธศาสตร์ในการบริหารอย่างน้อย 2 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาทรัพยากรและการบริหารจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้พัฒนาและฟื้นฟูรูปแบบการจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
2. เพื่อเพิ่มศักยภาพของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น
3. เพื่อเพิ่มแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
4. เพื่อยกระดับการให้บริการของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของวัด
5. เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมและมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว

ประกอบด้วย 9 กลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ที่ 1 การปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค

กลยุทธ์ที่ 2 ปรับภูมิทัศน์โดยรอบของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างจุดขายเฉพาะภายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของแต่ละแห่ง

กลยุทธ์ที่ 4 เชื่อมโยงเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาศักยภาพด้านการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

กลยุทธ์ที่ 6 เชื่อมโยงท้องถิ่นกับสถานบันทางการศึกษาเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ 7 การประชาสัมพันธ์แบบองค์รวม

กลยุทธ์ที่ 8 การพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมของชุมชน

กลยุทธ์ที่ 9 พัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การจัดการแบบบูรณาการ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถให้การสนับสนุนด้านงบประมาณในการบริหารจัดการ

2. เพื่อให้หน่วยงานภายนอกและชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ที่ 1 ปรับปรุงกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

กลยุทธ์ที่ 2 การจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องและชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของวัดในจังหวัดพะเยา

ปัจจุบัน หลายวัดได้พัฒนาบทบาทด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในรูปแบบของการจัดทำพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ซึ่งรูปแบบของพิพิธภัณฑ์นั้นก็มีความหลายรูปแบบ แต่บทบาทที่เด่นชัดคือการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ ศรีสักร วัลลิโภดม (2551 : 11 - 12) ที่ว่าบทบาทของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจึงควรทำหน้าที่อธิบายความเป็นถิ่นที่ อันหมายถึงลักษณะทางภูมิประเทศ และการปรับตัวของคนในแต่ละชุมชนเข้ากับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นตลอดจนการชูพื้นที่สาธารณะร่วมกันนั้นทำให้เกิดรูปแบบการดำรงชีวิตที่เหมือนกัน และสิ่งที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เด่นชัดก็คือขนบประเพณี พิธีกรรมและจารีตของท้องถิ่นนั้นๆ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจึงเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่คนในท้องถิ่นและวัดสามารถร่วมมือกันจัดการได้

สำหรับรูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นนั้น สิ่งสำคัญที่สุด ได้แก่ บุคลากรพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านพิพิธภัณฑ์วิทยาระบบใหม่ เพราะในประเทศไทยยังขาดแคลนสถาบัน หรือหน่วยงานที่ให้การส่งเสริมด้านพิพิธภัณฑ์วิทยาโดยเฉพาะการพัฒนาบุคลากรจึงมีความสำคัญ บุคลากรต้องมีประสิทธิภาพในการทำงาน มีคุณสมบัติของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี มีหัวใจของการเป็นนักบริหารจัดการและสามารถทำงานทดแทนกันได้ในมาตรฐานเดียวกัน มีความสามารถใน

การสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่นๆ มีความเป็นมิตร สุภาพ อ่อนโยน แจ่มใส สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับโบราณวัตถุที่จัดแสดงได้อย่างถูกต้อง ภูมิทัศน์โดยรอบของพิพิธภัณฑสถานต้องมีการปรับปรุงดูแลให้สวยงามอยู่เสมอ การนำเสนอหรือการจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑสถานต้องมีระบบ มีความเป็นชีวิตชีวาน่าดูน่ามอง หรือจัดมุมที่นั่งพักผ่อนที่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้ มีความทันสมัยสร้างความประทับใจให้แก่ผู้มาเที่ยวชม

ในด้านยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นนั้น อย่างน้อยต้องมียุทธศาสตร์ 2 ด้าน คือ การพัฒนาทรัพยากรและการบริหารจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม และการจัดการแบบบูรณาการ เนื่องจากพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นหลายแห่งยังต้องปรับปรุงด้านการบริหารจัดการในรูปของคณะกรรมการ หลายแห่งยังขาดการนำเสนอจุดขายที่เด่นชัด ขาดระบบสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว และไม่ได้นำเสนอแหล่งท่องเที่ยวแบบบูรณาการที่มีการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วยกันเพื่อสร้างเส้นทางการท่องเที่ยว

2. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น

การทำงานด้านพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมค่อนข้างสูง สอดคล้องกับ นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร (2546 : 64) ที่ว่าการมีส่วนร่วมเป็นตัวบ่งชี้ประการหนึ่งของความอยู่รอดของกลุ่ม เพราะการมีส่วนร่วม (Participation) จะทำให้เกิดความเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) ความเป็นเจ้าของจะทำให้เกิดพันธะผูกพัน (Commitment) ของคนที่เข้าร่วมหรืออีกนัยหนึ่ง คือ ความรู้สึกเป็นเจ้าของกลุ่ม จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมและเกิดพันธะผูกพันระเกิดความต้องการเข้ามาทำงานในกลุ่มหรือช่วยเหลือกิจกรรมของกลุ่มพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นของวัดในจังหวัดพะเยาส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนเป็นอย่างดี แต่ทางวัดต้องจัดระบบเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในรูปแบบของคณะกรรมการ และมีการแบ่งหน้าที่ในความรับผิดชอบที่ชัดเจนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ต้องสร้างการมีส่วนร่วมในรูปแบบของเครือข่ายภาคี เพื่อนำจุดแข็งของแต่ละแห่งมาช่วยในการทำงาน

ปัจจุบันพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นของวัดในจังหวัดพะเยาได้มีผู้เข้ามามีส่วนร่วมหลากหลาย ทั้งปัจเจกบุคคล กลุ่มคนหรือองค์กรประชาชน ได้อาสาเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินโครงการ การแบ่งปันผลประโยชน์ และการประเมินผลโครงการพัฒนาด้วยความสมัครใจ สอดคล้องกับ กุณจันทร์ สิงห์สุ (2535 : 33) แต่มีบางแห่งที่ยังไม่มีการมอบหมายงานที่ชัดเจน ดังนั้นเพื่อให้ผู้เข้ามามีส่วนร่วมสามารถร่วมทำงานได้อย่างเป็นระบบควรมีการมอบหมายหน้าที่ในการรับผิดชอบที่ชัดเจน

3. แนวทางในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์ที่ยั่งยืน

การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่เหมาะสมนั้น ต้องทำในรูปแบบของคณะกรรมการ มีโครงสร้างในการบริหารงานที่ชัดเจน มีแผนงานทั้งระยะสั้นและระยะยาว และมีนโยบายในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ควรสนับสนุนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนชุมชน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุมาลี สังข์ศรี และคณะ (2548 : 70 - 83) ที่พูดถึงการผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นพิพิธภัณฑ์ที่มุ่งพัฒนาสังคมโดยไม่แสวงหาผลกำไร เปิดกว้างสำหรับสาธารณชน เป็นแหล่งอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรม ใช้พิพิธภัณฑ์เป็นห้องเรียนในโลกกว้างสำหรับเด็ก เป็นสถานที่สร้างจิตสำนึกในการรักษาศิลปะมากกว่าจัดเป็นสถานที่เก็บของเก่าเพียงอย่างเดียว ให้ทุกคนได้รู้สึกว่าคุณค่าเมื่อได้เข้ามาชมพิพิธภัณฑ์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปมีความรู้เข้าใจและอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป ซึ่งจะเป็นปัจจัยนำไปสู่การท่องเที่ยว สอดคล้องกับ ผลการศึกษา ชุกกลิ่น อุณวิจิตร (2555:128-129) และของ ชูชาติ ไชยสมบัติ (2557 : 93) ที่บอกว่า องค์ประกอบด้านวิถีชีวิตชาวบ้าน วัฒนธรรมท้องถิ่น และองค์ประกอบด้านการแสดงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งองค์ประกอบของปัจจัยเหล่านี้ ล้วนแต่ส่งผลต่อตัวแปรอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นความคาดหวังในผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาของ มาชะ ชิตตะสังคะ และคณะ (2553) แนวทางการบริหารจัดการการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของวัดในจังหวัดพะเยา ควรมีแนวทางในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยปัจจัย 8 ตัว คือ 1) Product ผลิตภัณฑ์ 2) Place สถานที่ 3) Price การสร้างมูลค่าจากผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น 4) Promotion การประชาสัมพันธ์ 5) Physical Environmentสภาพแวดล้อมทางกายภาพ 6) Process ขบวนการจัดการ 7) People บุคลากร 8) Participations การมีส่วนร่วม

การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นต้องคำนึงถึงปัจจัยทั้ง 8 ข้อ และนำไปสู่การเผยแพร่องค์ความรู้ ข้อมูล ประสบการณ์ให้แก่คนอื่นๆ ในชุมชน นอกชุมชน และสาธารณชนทั่วไป ไป (สายันต์ ไพรชาญจิตร์, 2548 : 6) เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์และการเกิดความรู้สึกรักถึงการมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาแนวทางการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของวัดในจังหวัดพะเยา คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหลายแห่ง ยังขาดการบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการ ดังนั้นควรมีการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อคอยบริหารจัดการ มีการแบ่งหน้าที่ในการรับผิดชอบอย่างชัดเจน

2. การจัดการภายในควรมีการจัดทำทะเบียนวัตถุให้ชัดเจน การจัดแสดงควรเลือกนำเสนอสิ่งของที่มีความโดดเด่น ควรมีห้องคลังเพื่อใช้เก็บสิ่งของที่ยังนำมาแสดง ควรมีการทำป้ายแนะนำ เส้นทางในการเดิน ป้ายอธิบายสิ่งของให้ชัดเจน ควรมีการติดตั้งระบบรักษาความปลอดภัยแก่วัตถุสิ่งของที่จัดแสดง

3. การสร้างเครือข่ายทางวัฒนธรรม ควรมีการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างเส้นทางในการท่องเที่ยวในบริเวณที่ใกล้เคียงกัน เพื่อตอบสนองนักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มคณะ

4. หลายวัดยังขาดการสำรวจโบราณวัตถุ ขาดการลงทะเบียน ไม่ทราบที่มาและไม่ได้จัดห้องแสดงที่เหมาะสม ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศิลปากร ควรจัดเจ้าหน้าที่เข้าไปช่วยเหลือวัดในการจัดทำทะเบียนบัญชีโบราณวัตถุภายในวัด และให้งบประมาณสนับสนุนในการจัดแสดง

5. โรงเรียนควรจัดทำโปรแกรมให้นักเรียนต้องเข้าไปศึกษาเรียนรู้ วัฒนธรรมของตนเอง เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้จากแหล่งข้อมูลจริงอันจะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวไปในตัวด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยข้อมูลวัตถุที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ในแต่ละแห่งที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น พระพุทธรูปไม้ พระพุทธรูปหินทราย หรือ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ในลักษณะที่เจาะลึกลงไป

2. ควรมีการกระบวนกรสร้างเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กุดจันทร์ สิงห์สุ. (2535). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบำรุงรักษา
สระน้ำ อันเนื่องมาจากโครงการ กสธ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชุกกลิ่น อุณวิจิตร. (2555). การศึกษาและส่งเสริมการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในจังหวัด
เชียงรายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว, ศูนย์ศึกษาและพัฒนาการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัย
ราชภัฏเชียงราย.
- ชูชาติ นนทภา. (2557). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
ต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวในแถบอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง : กรณีศึกษาประเทศไทย
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า, วารสาร
สังคมศาสตร์วิชาการ. สำนักวิชาสังคมศาสตร์, เชียงราย:
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ชีวลีสิทธิ์ บุญเกียรติ. (2551). "พิพิธภัณฑ์มีเรื่องเล่า". พิพิธภัณฑ์ภาคสนาม: ประสบการณ์
จากคนลงทำ. ศิริพร ศรีสินธุ์ไร: บรรณาธิการ, เอกสารวิชาการลำดับที่ 76.
กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร. (2546). การพัฒนาองค์กรชุมชน. กรุงเทพฯ:
สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์กรมหาชน).
- มาฆะ ขิตตะสังคะ และคณะ. (2553). การศึกษาการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการ
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน กรณีศึกษา จังหวัดเชียงราย
เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ศรีศักรวัลลิโถม. (2551). พิพิธภัณฑ์และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น: กระบวนการเรียนรู้
ร่วมกัน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเล็ก - ประไพ วิริยะพันธุ์.
- สุมาลี สังข์ศรีและคณะ.(2548). รายงานการวิจัยการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้
ตลอดชีวิต: พิพิธภัณฑ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.